

דעת קנית מה חסרת

- תימלול חופשי -

מדרשת הגאון החסיד רבי בער'ל רכניצר שליט"א
בעצרת התעוררות לזכרו של הגאון החסיד רבי ישראל דוד רוסט זצ"ל
רב דחסידי גור חיפה
על מפעל חייו ישיבת 'אור שמחה' – חיפה

ליל שישי ז"ך טבת תשפ"ב
בבית המדרש של רבינו ראש הישיבה מגור שליט"א ירושלים עיה"ק

ברשות הראש ישיבה, ר' מנדל, כמו שכבר שמענו הרב לא רצה שיספידו, ואני גם לא יכול להספיד זה גבוה ממני, אני יכול לדבר עליו, גם כל ההנהגה, אפילו שגם אני הייתי אברך בחיפה כל השאלות שאלו אותו והכל דיברתי איתו אי אפשר לדבר על זה, צריכים לדבר על זה גדולים ממני, אני יכול לדבר קצת, "הישיבה" - שמי שזכה להיות שם יודע שזה דבר מיוחד שלא היה בכל העולם החסידי כזה ישיבה, אז באותו זמן, אני לא יודע לפני ואחרי, אז לא היה בכל העולם החסידי כזה ישיבה, ואם חושבים שאני אומר גוזמא, כל דבר מגדילים, זה לא גוזמא, מי שהיה שם יודע ואת זה אני יתאר, וכל זה היה מכוחו כמובן שהיה את כל הצוות ור' מנדל בראשם, אבל הרוח וההנהגה זה היה שלו.

ההנהגה שלו היה דבר מאוד מסוים, ואני לא יודע אם אפשר לחקות את זה, אבל לשמוע את הרעיון צריך, וכל אחד שיתפוס את הרעיון. החכמה של למדן הוא שתופס את הרעיון ויכול לדמות את זה להיכן שצריך לדמות את זה, שלא תפסיד את הרעיון, הוא יודע מה כתוב, אבל מה הרעיון של זה, מה אפשר להרחיב מזה הוא לא תופס, כל דבר צריך ללמוד בצורה למדנית, דבר ראשון היה לתת את ההרגשה לכל בחור, אתה לא עושה לאף אחד טובה שאתה לומד, לא את המשגיח אתה צריך לשמח שאתה צריך להיות כך וכך שצריך להיות טוב, לא צריך כלום, יש בורא אחד ואותו צריך לשמח ואותו צריך לעבוד ולו צריך לתת נחת רוח, ומה שאתה יכול לעשות תעשה בגלל שאתה עושה את זה ולא בגלל שאמרו לך ושאתה חייב ואין לך ברירה, זה שווה יותר מהרבה תורה שיבוא בגלל שיצאו אותו ויכריחו אותו ויכול להיות שיצא יותר תורה. אבל ההסתכלות כשמדברים לבחורים צריכה להיות שמדברים לבחורים עם השטריימלך, כבר צריך להסתכל רחוק לא רק על עכשיו אותה דקה אותה שנה, מה יוצא מזה, ברגע שהבחור הרגיש שזה 'תורתו', תורת ה' זה חפצו, הוא רוצה לתפוס עצמו ותופס עצמו כל הזמן. בשבובי"ם תופס את עצמו וכן בכל זמן זה חפצו, חפצו, העולם אומר ווארטעל, מעשה בחסיד אחד שרצה ורצה ורצה ... עד שיצתה נשמתו, הוא רוצה ותופס את עצמו תורת ה' זה חפצו, ברגע שזה נהיה תורתו זה התורה שלי, אז יהגה יומם ולילה, לא צריך לדבר כלום ולהשפיע כלום, הוגים בתורה יומם ולילה, בתורתו יהגה יומם ולילה.

באותה ישיבה היה ובתורתו יהגה יומם ולילה. אני חושב איך היה נראה ישיבה, אם בגור לא היה צריך לישון בשעה עשר, איך היה נראה אותה ישיבה אתם יכולים לתאר לעצמכם מה היה, אני בטוח שסביב השעון גם היה כך אין לי ספק בזה, בגלל שהבחורים בישיבה לא עניין אותם כלום בעולם רק תורה, עוד מעט אני יאמר מה הפירוש רק תורה, שלא תחשבו שלא היה חסידות חס ושלוש, קודם כל אני מדבר עכשיו על תורה, לא עניין אותם כלום רק פשט ברמב"ן ובקצות ובתוספות וברשב"א, זה מה שמעניין אותם, זה היה מההשקפה שלו, אתה לא עושה לאף אחד טובה.

'דבר אמת' -

להצטרפות לקבלת הנעשה הנשמע והנראה בקהילת רבינו ראש הישיבה מגור שליט"א de422144@gmail.com

הוא היה פעם יושב באסיפות, ר' אברהם אטלס מהמקומים הגדולים של הישיבה, ושאל אותו 'למה אתה נותן לבחורים? אז ענה – ואם תכריח אותו, מה כבר יהיה לך מזה, אתה תכריח אותו הוא ילמד, אבל הבחור לא ייבנה, ועל זה אומרים אל תקרי בניך אלא בוניך, יש כאלה תלמידים שזה בוניך, ילדים קטנים שלומדים איתם לא בוניך, תבנה - בוניך, שהם יהיו בונים שיבנו את עצמם, כל סוגיא שלומדים, לא שלומדים את הסוגיא, בונים את עצמם בסוגיא, הבחור נהיה לגמרי בחור אחר, שאם יהיה מדד שמודד בחורים ואנשים היו רואים איך שבכל סוגיא הוא זו וזו הלאה והלאה כל סוגיא, ואם נאבדה סוגיא, עולם נאבד.

הדבר השני היה האופן של הלימוד, הוא הרי היה איש הלכה, כולם הרי יודעים הוא למד יורה דעה מעל מאה פעם, הוא היה איש הלכה, ובבית הוא נתן שיעור דף היומי, אבל הוא ידע שתי"ם והלכות, הוא לא היה רגיל למה שלמדו בישיבה, לא היה רגיל, אבל ברגע שראה שזהו זה, אז הוא דחף לך בכל הכוח, אני זוכר אם שמעתי ממנו בעצמי אבל אמר אני לא זכיתי אבל אני רואה מה זה, כך צריך ללמוד בכל הכוח.

אני זוכר שבחור נסע הביתה לפסח איני זוכר איך קראו לו, הוא חזר לאמריקה בראש חודש ניסן, כשנפרדו שאל אותו איך מתכוננים ליו"ט, אז הוא אמר לו מה הפירוש, תעבור על כל הסוגיות בעיון, ואם תראה שלא מצליח אז תלמד הלכות פסח. אז שאל אותו אני לא מבין, איפכא מסתברא חשבתי לומר הפוך, קודם ללמוד הלכות פסח ואם לא ילך ... אמר לו לא! אתה הרי רוצה שיהיה לך סדר עם השראת השכינה כמו שצריך, אם תלמד את הסוגיות בעיון אתה תהיה מונח בזה, אתה תחשוב על זה, זה יתבשל בך, כך ניגשים לליל הסדר. אם לא תוכל, אז בטח שהלכות פסח, מכניס את החמימות של המצוה זה מאוד חשוב, אבל יש גבוה מזה.

וכך היה בחורים היו כסדר מתייעצים איתו והכל היה בבהירות, דבר שהוא לא היה בו אמר אני לא כך אבל כך צריך לעשות, זה הדבר שצריך לעשות, זה לא היה בכלל על חשבון של חסידות, אלא אדרבה, הוא היה יושב עם בחורים סעודות שעות ארוכות, ומאותן שעות הוא היה יכול לדבר אולי שמונה דקות, אם הוא דיבר שמונה דקות ובערך אותן מילים, תמיד היה אומר - צריך לקבל עול, פעם מי שזוכר זוכר, זה הרי יושב בעצמות, אבל כמה מילים פה ושם. אבל לקח את הזמן, אז חשבו אולי זה ביטול תורה, מה היה פה, כשהגיע למחרת אותה חבורה שהיו אתמול עד מאוחר היו הוגים והוגים, לא ינוחו ולא ישקוטו, זה נותן להם כזה מרץ כזה התעלות, וההשפעה שלו היתה לא בדיבור כל כך, אלא כשהרב פה היה כזה כובד ראש, שהרב אמר, לא עשה סביב עצמו הילה אלא הפוך הוא היה פשוט, זה נהיה לבד. הרי כתוב שירא שמים דבריו נשמעים, שאדם כמו שהוא עובד את ה', כזה מידה הוא מקבל לבד. אם הוא עובד את ה' עם אהבה אוהבים אותו, אם הוא עובד את ה' ביראה יראים ממנו. הוא היה הירא שמים הגדול והעובד ה' הגדול, היהודי הנקי, וזה השפיע, כמו שכתוב איש סחו אחריו ה' הוא האלקים, לא שאמר ה' הוא האלקים, אלא כשראו אותו ראו ה' הוא האלקים, איש סחו אחריו, אומרים ה' הוא האלקים, כך זה היה, ואני אומר עוד פעם, איני יודע אם הציבור יבינו או לא יבינו, מי שהיה שם יודע שאני לא אומר מילה מיותרת. איש סחו אחריו ה' הוא האלקים. ואני לא מדבר כרגע על בחורים בדווקא, אני הייתי מגיד שיעור אבל היתה לי השפעה גדולה ממנו, אני בעצמי היה לי השפעה ממנו, כמובן הוא הסתובב עם בחורים, כשישב בסעודה ישבתי גם אני, לא החמצתי, אם היה שייך כמובן, אבל הרגש של עצמי יש בזה תועלת, ויש לי בזה עליה.

עוד דבר היה, הגמרא אומרת דעה קניית מה חסרת דעה חסרת מה קניית, היהודי הקרין שכל הישר, דעת, וזה היה בכל העניינים, השפעה, שכל וישוב הדעת, זה מאוד השפיע, וזה עוד פעם כשבחור התיישב ללמוד הוא התיישב עם דעת וישוב, הוא ישב עם דעת. וכשהזכירו קודם לכן שהישיבה לא היתה במקשה אחת, כל אחד היה לו את הדרך שלו, אבל אותו מחלוקת היה מחלוקת שסופה להתקיים, כשבחורים ראו מגידי שיעורים מתווכחים, זה נתן אהבת תורה, וזה נתן בקשת האמת, וכל אחד באמת שלו שיהיה עומד עד הסוף, ולא, לא משנה בא נמשיך, לא, כל אחד לוחם על האמת שלו עד הסוף, זה היה מעלה את הבחורים, זה היה מקשה אחת, מקשה אחת לכוונה אחת ראו בו כוונה אחת, להרים בחורים, בחור אפשר בקלות לתת לו דחיפה למטה בקלות, אבל

דבר אמת' –

להצטרפות לקבלת הנעשה הנשמע והנראה בקהילת רבינו ראש הישיבה מגור שליט"א de422144@gmail.com

כשמרימים בחורים נהיים עצמאיים, בחור עצמאי צריך באמת להיזהר, אבל להרים בחור ולבנות אותו לא להשפיל אותו, הוא אומר סברא תקשיב לו עד הסוף, אפילו שאתה לא אוהב, כך, קודם להקשיב ואחר כך לשקול איתו מה נכון ומה לא נכון, אם יש סתירה או קושיא משם עם מסירות, שהבחור ירגיש שאתה שלו, שהבחור ירגיש שהכאב שלו זה הכאב שלך. אני מדבר על כאב של תורה, שהבחור ירגיש שזה קושיא שלך, שמרגיש איתך את הקושיא שלך ומנסה איתך ביחד איך יוצאים מזה. זה היה כולל לכולם בישיבה, וזה היה עם הדעת שהכניס שם מה צריך שמישהו יכריח בחורים ללמוד.

כשהיינו יורדים מהשיעור ביום חמישי, ר' מנדל נותן אז שיעור, הוא היה כמו שהציבור יודע שנמשכים בפנים, [אני אומר שזה נס שהיום ר' מנדל אומר שיעור ביום שישי, אם לא אני יודע מה היה נהיה...מתי היה גומר... ביום שישי זה לפני שבת ונמשכים מי יודע עד מתי], רק לראות בחורים יורדים מדושני עונג, הא, הסוגיא שמי שלא חי בזה לא יכול להבין את זה. כמו אדם שהרוויח מליון, היו כבר כאלו שעלו אחרי האוכל, אנחנו ירדנו רעבים, מי חיך, לא היה צריך לומר כלום, מי חיך ומי לא היה יכול לחיך. אתם אוהבים באמת אחרי האוכל, אבל איך אפשר לחיך, מדושני עונג זה אלף תוכחות, לא צריך יותר מזה, זה היה אלף תוכחות, ובחור שיעמול ויעמול ואח"כ הולכים ברחוב איפה שהולכים ועומדים רק לחשוב בלימוד בלי מבצע, תעשה מבצע שובבי"ם, אז הרחוב שהולכים ממנו עד הרחוב הבא אז נחשוב בלימוד, ומרחוב זה עד רחוב זה נאמר איזהו מקומן, ומפה עד שם נאמר תהילים, לא היה שום מבצעים, אף אחד לא עשה מבצעים, כשהלכו דיברו בלימוד, בחורים דיברו בלימוד, זה עניין יום ולילה בלימוד, זה הכל מאותה השראה שדיברו ובישלו פה ושם, בחור היה יכול לשבת עד השעה שתים או שלוש כך וכך ביום שישי.

המאקווא רב אמר לי, שהיה נכנס ביום שישי לתת שיחה ביום שישי בצהריים כבר עם השטריימל, היה נותן שיחה המאקווא רב עם כל הצורה... ואמר לי אני נכנס פנימה איפה ראינו ישיבה חסידית יושבים בחורים ביום שישי בצהריים והוגים בקצות ונתיבות, איפה ראינו כדבר הזה. הוא אומר בחור חסידי בישיבה, זה לומד באר מים חיים וזה לומד שפת אמת, בחורים הוגים בקצות ונתיבות, נו, טעם בשבת נראה לכם שהיה חסר בישיבה? אהה, אהה... הישיבות בישיבה כזה התעלות, איזה התעלות... אני לא הייתי מתפלל בישיבה, רק מנחה הייתי מתפלל בישיבה, זה היה כמו חשמל. אני שמעתי פעם מהרב קלופט שאמר הגדרה על גור וורטעל, אבל אני מעביר את זה כי זה דבר חשוב. כתוב הרי בר' חיים יש שתי כוונות, עומד לפני המלך, להרגיש שעומדים לפני הקב"ה, ויש כוונה של פירוש המילות. אז ר' חיים אומר שעומד לפני המלך זה מעכב בכל התפילה, ופירוש המילות על זה אומרת הגמרא רק באבות, אבל עומד לפני המלך זה בכל התפילה, אז הוא אומר כך, כשאתה נכנס לשטיבל של גור, אתה רואה שרצים כך מהר, כוונת פירוש המילות לא רואים שם, אבל עומד לפני המלך רואים, הציבור עומדים כך עם פחד, זה היה מנחה עם פחד, כל זמן שהיו מונחים בלימוד המנחה היה אני אומר לכם הרגשה שלי, יכול להיות שאני טועה, אבל כך היה אני חושב, כולם יודעים מי שהיה יודע, היה רצינות רצינות, זה מנחה, זה רצינות, הכל נלקח מהתורה.

אומר עוד משהו, אני לא יודע אם זה מתאים לומר, אבל אני אומר, אני חסיד בעלזא, וכולם יודעים שבתשמ"ט היה מתח גדול בין בעלזא לגור, ואני הייתי בישיבה עשרים שנה רצוף, שמונה שנים שהייתי כל יום, ועוד שתים עשרה שנה שהייתי בא ביום חמישי לשיעור, עשרים שנה, לא היה פעם אחת ולא היה בחור אחד שיתן לי פגיעה, ולא שהיה שאם יפגע בי אז המשגיח יגיד למה אתה פוגע במגיד שיעור, לא היה שם כזה משגיח, כולם יודעים שלא היה שם כלום, אחד לא נתן לי אפילו פגיעה אחת, זה היה אז אש, למה, דעה קניית מה חסרת, אם יש דעת ויש תורה, דעת תורה המידות והדברים יש, הרי בחשבון אתה מבין לבד שזה לא נכנס לפה לפגוע בו, מה אתה רוצה ממנו הרי זה מתבשל, דעת היה שולט שם זה היה דעה קניית מה חסרת, כך היה שם דעה קניית מה חסרת, ודעת תורה איך שהתורה שולטת והעמל בתורה שולט אז אין שום מקום לשטויות.

אומר לכם עוד משהו, בחורים הרי יש להם נסיונות, אני הרבה התעסקתי בזה הייתי היימשי עם כולם, בטח לבחורים יש נסיונות, אבל זה מאוד מאוד שונה כשמונחים בלימוד, מאוד מאוד שונה, זה סיפור אחר, זה לא נכנס... זה סיפור אחר, אני לא יכול להסביר ולהרחיב זה סיפור אחר.

עוד דבר שראו בישיבה, התוצאות של האברכים, עשרות ועשרות אברכים היו יושבים בתור אברכים ולמדו את אותו לימוד כיון שהיה טוב בישיבה זה היה הנאה, הרגישו שקרובים לקב"ה למה שיעזבו את זה. וכי יש גמרות שזה לא לבחורים ויש גמרות שזה לא לאברכים, אברך צריך כבר ללמוד, אם הוא נהנה והתמיד בתורה הוא המשיך להתמיד והם נהיו מתמידים, לא רק התמידו אלא נהיו מתמידים, וזה גם שייך לזה, כי כשבחור לומד בגלל שאמרו לו שהוא חייב, אז אם נגמר הציווי אז זה נגמר, אבל כשבחור לומד כי זה בוער לו, מה זה נפקא מינה שהוא נהיה אברך זה שורף, התורה שורפת, הקושיא שורפת, התירוף שורף, בשוכבו אינו מניח לו לישון.

כתוב, יש קטע בצום גדליה לפני "מחי ומסי", יש קטע אני יודע אם אומרים את זה בגור, כל יום של עשרת ימי תשובה יש קטע אחר, בצום גדליה יש קטע שמתחיל תורה הקדושה התחנני בבקשה, סליחות, תורה הקדושה התחנני בבקשה, ובבעלזא בטיש של ליל שמחת תורה שרים את כל הקטע הזה, הטיש נקרא התורה הקדושה טיש, שם כתוב נדים וגם נעים וברוגש שבעים ובנופת צופיין תמיד משעשעים... שנתם נודדת בחדר המיטות, זה שנתם נודדת. משהו פעם אמר לר' עזריאל אויערבך, הוא הרי היה חתן אצל הרב אלישיב בן של ר' שלמה זלמן, אמרו לו תראה הבדל בין האבא לשווער, השווער הרב אלישיב כבר קם בשתיים לפנות בוקר, אבל אבא שלך הוא בן אדם מסודר הולך לישון ואחר כך קם, אמר להם נכון, הוא אדם מסודר, אבל הוא מתגלגל במיטה שלוש שעות כשלא מתורצת לו קושיא, הוא נכנס למיטה לישון, הוא אדם מסודר, כשבא הזמן לישון הוא הולך לישון, אבל במיטה הוא מתגלגל, שנתם נודדת בחדר המיטות. זה הלימוד האמיתי, אני לא רוצה לתת ח"ו מוסר, אני רק מספר לכם כמו שר' מגדל כבר אמר, צריך לדעת מה היה כדי ללקט את השמועות. זה היה וזה נראה לאנשים זרים שאני מספר איזה סיפור שלפני המלחמה הראשונה שם איפה שהוא בקראקא או קוצץ, זה היה איתנו, עמנו הייתם, איתנו זה היה והיה לזה השפעה לרחוק שאברכים גדלו גדולי תורה באמת, גדולי תורה, ולא בגלל שרוצים להיות גדול ולא בגלל שרוצים להיות כל העניין, סתם.

אני רוצה לומר עוד נקודה מהישיבה, האחדות, אני אמרתי שבי לא פגעו, אני יאמר לכם עוד דבר, האחדות בין הבחורים שלא לפגוע אחד בשני ולחזק אחד את השני ולעזור אחד לשני, זה זרח בישיבה זה זרח, מי פוגע מי רודף ח"ו, אני לא אומר שלא קרה פעם, אבל הלומדים לכולם יש מטרה אחת הנאה אחת. מי רצה ללכת מהישיבה, אתם יודעים מתי בחור הולך מהישיבה להתחתן, יום חמישי אחרי השיעור עשו ריקוד, בשבת היה לו את האופרוף, ולא שבועות קודם צריך לסדר צריך לקנות וצריך פה וצריך שם, לא צריך כלום אנחנו פה, כי הם חיינו, אנחנו פה, אנחנו חיים, נו אם חייבים ללכת לא הולכים מהרב'ה כך עם הגב אלא כך הולכים מהישיבה... וזה נשאר בעצמות כל החיים. אני אומר רק ברוך ה' שה' יעזור שיהיה הלאה עם כל הכוחות עם כל הכוחות לעמול בלימוד ולהתייגע ולאמץ את המוח לאמץ את המוח, אל תתנו הנחות ואל תתנו מנוחה, יונה מצאה בו מנוח ושם ינוחו יגיעי כח, כמו שכתוב שם ואתה עייף ויגע וכל הדברים האלה שם שם, יום שבתון, הרב היה בחינה של יום שבתון. יום שבתון אין לשכוח, זכרו כריח הניחות, יונה מצאה בו מנוח ושם ינוחו יגיעי כח.